

**ВІДКРИТИЙ МІЖНАРОДНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
РОЗВИТКУ ЛЮДИНИ «УКРАЇНА»
РІВНЕНСЬКИЙ ІНСТИТУТ
КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ, СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ ТА ГУМАНІТАРНИХ
ДИСЦИПЛІН**

ЗАТВЕРДЖУЮ
Директор інституту
_____ Макух Т. О.
«___» _____ 2022 року

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОК 2.14 СОЦІАЛЬНА РОБОТА З ЛЮДЬМИ ПОХИЛОГО ВІКУ

освітня програма: «Соціальна робота»

освітнього рівня: бакалавр

галузь знань: 23 Соціальна робота

спеціальність: 231 Соціальна робота

Обсяг, кредитів: 90/3

Форма підсумкового контролю: іспит

Рік навчання: 4, семестр 7

Мова викладання: українська

Інформація про викладача

Кафедра	Кафедра психології, соціальної роботи та гуманітарних дисциплін
Прізвище, ім'я та по батькові викладача, науковий ступінь і вчене звання, посада	Полівко Лариса Юріївна, кандидат психологічних наук
Профайл викладача	https://vo.uu.edu.ua/user/profile.php
Контактна інформація викладача (-ів)	Телефон: 0630384363 Електронна пошта: polivkoly@gmail.com
Сторінка курсу в Moodle	https://vo.uu.edu.ua/course/view.php?id=11671
Консультації	Періодично згідно графіку консультацій упродовж вивчення курсу навчальної дисципліни.

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, освітній ступінь / освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Загальний обсяг кредитів – 3	Галузь знань 23 Соціальна робота	Вид дисципліни Обов'язковий компонент	
	Спеціальність 231 Соціальна робота	Цикл підготовки Професійний	
Модулів – 3	Спеціалізація -	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 3		-	4-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання – опрацювання практичних завдань семінару	Мова викладання, навчання та оцінювання: українська	Семестр	
Загальний обсяг годин – 90		-	7-й
Тижневих годин для заочної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 11	Освітній ступінь / освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	Лекції	
		-	6 год.
		Практичні, семінарські	
		-	2 год.
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
-	78 год.		
Індивідуальні завдання: -			
Вид семестрового контролю: іспит			

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить:

для заочної форми навчання – 13%/87%

ПЕРЕДРЕКВІЗИТИ:

«Практикум із соціальної роботи», «Вступ до спеціальності та основи теорій соціальної роботи», «Система організації соціальної сфери».

ПОСТРЕКВІЗИТИ:

Дисципліна «Соціальна робота з людьми похилого віку» є комплексною дисципліною, що містить положення з різних галузей знань: психології, соціології, права, історії та теорії соціальної роботи, технологій та методів соціальної роботи тощо.

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета: підготовка майбутніх соціальних працівників до організації соціальної роботи з людьми похилого віку.

Завдання: оволодіння теоретичними засадами організації соціальної роботи з людьми похилого віку; вироблення практичних навичок та вмінь організації соціальної роботи з людьми похилого віку.

ПЕРЕЛІК ЗАГАЛЬНИХ ПРОГРАМНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ, ЯКІ ЗАБЕЗПЕЧУЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА:

ЗК04. Знання застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК06. Знання та розуміння предметної області і професійної діяльності.

ЗК13. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.

ПЕРЕЛІК СПЕЦІАЛЬНИХ (ФАХОВИХ) ПРОГРАМНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ, ЯКІ ЗАБЕЗПЕЧУЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА:

ФК01. Знання і розуміння сутності, значення і видів соціальної роботи та основних її напрямків (психологічного, соціально-педагогічного, юридичного, економічного, медичного).

ФК03. Знання і розуміння нормативно-правової бази стосовно соціальної роботи та соціального забезпечення.

ФК05. Здатність до виявлення, соціального інспектування та оцінки потреб вразливих категорій громадян, у тому числі тих, які опинились у складних життєвих обставинах.

ФК06. Знання і розуміння організації та функціонування системи соціального захисту і соціальних служб.

ФК08. Здатність застосовувати сучасні експериментальні методи роботи із соціальними об'єктами в польових і лабораторних умовах.

ФК11. Здатність до надання допомоги та підтримки клієнтам із урахуванням їх індивідуальних потреб, вікових відмінностей, гендерних, етнічних та інших особливостей.

ФК15. Здатність взаємодіяти з клієнтами, представниками різних професійних

груп та громад.

ФК16. Здатність дотримуватися етичних принципів та стандартів соціальної роботи.

ФК20. Здатність до сприяння підвищенню добробуту і соціального захисту осіб, здійснення соціальної допомоги та надання підтримки тим, хто перебуває у складних життєвих обставинах.

ФК25. Здатність до комунікації з особами з інвалідністю, людьми з особливими освітніми потребами.

ФК26. Здатність до моделювання соціального капіталу для людей з інвалідністю і людей похилого віку.

ФК27. Здатність до проведення соціальних досліджень із проблем життєдіяльності людей з інвалідністю і людей похилого віку.

ПЕРЕЛІК ПРОГРАМНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ, ЯКІ ЗАБЕЗПЕЧУЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА:

ПР03. Ідентифікувати, формулювати і розв'язувати завдання у сфері соціальної роботи, інтегрувати теоретичні знання та практичний досвід.

ПР04. Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу соціальної проблеми.

ПР05. Теоретично аргументувати шляхи подолання проблем та складних життєвих обставин, обирати ефективні методи їх вирішення, передбачати наслідків.

ПР06. Розробляти перспективні та поточні плани, програми проведення заходів, оперативно приймати ефективні рішення у складних ситуаціях.

ПР08. Критично аналізувати й оцінювати чинну соціальну політику країни, соціально-політичні процеси на загальнодержавному, регіональному та місцевому рівнях.

ПР14. Самостійно визначати ті обставини, у з'ясуванні яких потрібна соціальна допомога.

ПР15. Приймати практичні рішення для покращення соціального добробуту та підвищення соціальної безпеки.

ПР19. Виявляти сильні сторони та залучати особистісні ресурси клієнтів, ресурси соціальної групи і громади для розв'язання їхніх проблем, виходу зі складних життєвих обставин.

ПР23. Конструювати процес та результат соціальної роботи в межах поставлених завдань, використовувати кількісні та якісні показники, коригувати план роботи відповідно до результатів оцінки.

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Назви змістових модулів і тем	Розподіл годин між видами робіт														Форми та методи контролю знань	
	денна форма							заочна форма								
	Усього	аудиторна					с.р.	Усього	аудиторна					с.р.		
		у тому числі							у тому числі							
Л		сем	пр	лаб	інд	л			сем	кон.роб.	лаб	інд				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	
Змістовий модуль 1. Теоретичний аспект щодо теорій старіння																
Тема 1. Теорії старіння: біологічні, соціологічні, психологічні, комплексні									0,5	0,2					12	АР: опитування СР: письмове завдання для самостійного опрацювання
Тема 2. Теорії «успішного» старіння									0,5	0,2					12	АР: опитування СР: письмове завдання для самостійного опрацювання
Разом за змістовим модулем 1									1	0,4					24	
Змістовий модуль 2. Соціально-психологічні особливості людей похилого віку																
Тема 1. Соціально-психологічні особливості людей похилого віку									0,5						12	АР: опитування СР: письмове завдання для самостійного опрацювання
Тема 2. Проблеми людей похилого віку									0,5						12	АР: опитування СР: письмове завдання для самостійного опрацювання
Контрольна робота											2					
Разом за змістовим модулем 2									1		2				24	
Змістовий модуль 3. Соціальна робота з людьми похилого віку																
Тема 1. Соціальна робота з людьми похилого віку									1,5	0,2					10	АР: опитування СР: письмове завдання для самостійного

Україні														го опрацюванн я
Тема 2. Соціальна робота з людьми похилого віку за кордоном								1,5	0,2				10	АР: опитування СР: письмове завдання для самостійно- го опрацюванн я
Тема 3. Новітні підходи до соціальної роботи з людьми похилого віку								1	0,2				10	АР: опитування СР: письмове завдання для самостійно- го опрацюванн я
Разом за змістовим модулем 3								4	0,6				30	
Усього годин								6	2	2			78	

ФОРМИ І МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Методи організації і здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1. За джерелом інформації:

– *словесні*: лекція (традиційна, проблемна тощо) із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (презентація PowerPoint), семінари, пояснення, розповідь, бесіда;

– *наочні*: спостереження, ілюстрація, демонстрація;

– *практичні*: вправи.

2. *За логікою передачі і сприйняття навчальної інформації*: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3. *За ступенем самостійності мислення*: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4. *За ступенем керування навчальною діяльністю*: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів із книгою; виконання індивідуальних навчальних проектів.

Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності

У процесі викладання навчальної дисципліни для активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів передбачене застосування як активних, так і інтерактивних навчальних технологій, серед яких: лекції проблемного характеру, міні-лекції, лекції-дискусії, робота в малих групах, мозкові атаки, кейс-метод, презентації, банки візуального супроводу.

Основні відмінності активних та інтерактивних методів навчання від традиційних визначаються не тільки методикою і технікою викладання, але й високою ефективністю навчального процесу, який виявляється у: високій мотивації студентів; закріпленні теоретичних знань на практиці; підвищенні самосвідомості студентів; формуванні здатності приймати самостійні рішення; формуванні здатності до ухвалення колективних рішень; формуванні здатності до соціальної інтеграції; набуття навичок вирішення конфліктів; розвитку здатності до знаходження компромісів.

Лекції проблемного характеру – один із найважливіших елементів проблемного навчання студентів. Вони передбачають поряд із розглядом основного лекційного матеріалу встановлення та розгляд кола проблемних питань дискусійного характеру, які недостатньо розроблені в науці й мають актуальне значення для теорії та практики. Лекції проблемного характеру відрізняються поглибленою аргументацією матеріалу, що викладається.

Вони сприяють формуванню у студентів самостійного творчого мислення, прищеплюють їм пізнавальні навички. Студенти стають учасниками наукового пошуку та вирішення проблемних ситуацій.

Інклюзивні методи навчання

1. Методи формування свідомості: бесіда, диспут, лекція, приклад, пояснення, переконання.

2. Метод організації діяльності та формування суспільної поведінки особистості: вправи, привчання, виховні ситуації, приклад.

3. Методи мотивації та стимулювання: вимога, громадська думка. Вважаємо, що неприпустимо застосовувати в інклюзивному вихованні методи емоційного стимулювання – змагання, заохочення, переконання.

4. Метод самовиховання: самопізнання, самооцінювання, саморегуляція.

5. Методи соціально-психологічної допомоги: психологічне консультування, аутотренінг, стимуляційні ігри.

6. Спеціальні методи: патронат, супровід, тренінг, медіація.

7. Спеціальні методи педагогічної корекції, які варто використовувати для цілеспрямованого виправлення поведінки або інших порушень, викликаних спільною причиною. До спеціальних методів корекційної роботи належать: суб'єктивно-прагматичний метод, метод заміщення, метод «вибуху», метод природних наслідків і трудовий метод.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Chonody J.M., Teater B. Social work practice with older adults: An actively aging framework for practice. SAGE Publications; 2017, – 416 p.

2. Березіна О. О. Індивідуально-психологічні чинники особистісного розвитку в період геронтогенезу : автореф дис. ... канд. психол. наук : 19.00.07 / О. О. Березіна «Педагогічна та вікова психологія». – Київ, 2012. – 19 с.

3. Горецька О. В. Геронтопсихологія: навчальний посібник / О. В.

Горецька. – Х.: Видавництво Іванченка І. С., 2017. – 210 с.

4. Дзюба Т. М. Психологія дорослості з основами геронтопсихології: Навч. посіб. / Т. М. Дзюба, О. Г. Коваленко; за ред. В. Ф. Моргуна. – К. : Видавничий дім «Слово», 2013. – 264 с.

5. Долинська Л. В. Співак Л. М. Геронтопсихологія: Практикум. Хрестоматія. / Л. В. Долинська. – К.: Каравела, 2012. – 240с.

6. Коваленко О. Г. Міжособистісне спілкування осіб похилого віку : психологічні аспекти : монографія / О. Г. Коваленко. – К.: Інститут обдарованої дитини, 2015 – 456 с.

7. Кухта М. П. Соціальний потенціал людей старшого віку в Україні. [монографія] / М.П. Кухта. – Київ : КНУКіМ. – 2018. – 304 с.

8. Магдисюк Л. І. Програма розвитку психологічної готовності особистості до виходу на пенсію. / Л. І. Магдисюк // Актуальні проблеми практичної психології у Волинському регіоні. Луцьк : Вежа-друк, 2015. – Т. 1. Вип. – С. – 36–46.

9. Мадридський міжнародний план дій щодо старіння: друга всевіт. асамблея з проблем старіння, Мадрид, Іспанія, 8-12 квіт. 2012 р. – UNFPA – 2012 – 108 с.

10. Мельохін А. І. Психологічні моделі успішного старіння // Психол. журн. Міжнародного університету природи, суспільства та людини «Дубна». № 2. - 2014. - С. 44-61.

11. Піонтківська О. Г. Соціально-психологічна підтримка суспільної активності людей похилого віку: дис. ... канд. психол. наук : 19.00.05 / Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. – Київ, 2018.

12. Помиткін Е.О., Рибалка В.В. Геронтопсихологія навчання особистості похилого віку: навчальний посібник. – К.: Талком, 2020.– 184 с.

13. Психологія соціальної роботи: підручник / за ред. Ю.М. Швалба. – К.: «Основа», 2014. – 448 с.

14. Ушакова І. М. Геронтопсихологія: підручник – Х.: НУЦЗУ, 2014. – 236 с.

15. Швалб Ю. М. Психологічні механізми соціалізації особистості в онтогенезі. Монографія – К., 2020 – 214 с.

ТЕМИ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин (заочна форма навчання)
1	Теорії старіння: біологічні,соціологічні, психологічні,комплексні	12
2	Теорії «успішного» старіння	12
3	Соціально-психологічні особливості людей похилого віку	12
4	Проблеми людей похилого віку	12
5	Соціальна робота з людьмипохилого віку в Україні	10
6	Соціальна робота з людьмипохилого віку за кордоном	10
7	Новітні підходи до соціальної роботи з людьми похилого віку	10
Разом		78

Карта самостійної роботи студента

Змістовий модуль та теми курсу	Форми контролю	Бали	Термін виконання (тижні)
Змістовий модуль 1. Теоретичний аспект щодо теорій старіння			
Теорії старіння: біологічні, соціологічні, психологічні, комплексні	Опитування, письмове завдання для самостійного опрацювання	4	I
Теорії «успішного» старіння	Опитування, письмове завдання для самостійного опрацювання	4	II
Змістовий модуль 2. Соціально-психологічні особливості людей похилого віку			
Соціально-психологічні особливості людей похилого віку	Опитування, письмове завдання для самостійного опрацювання	4	III
Проблеми людей похилого віку	Опитування, письмове завдання для самостійного опрацювання	4	IV
Змістовий модуль 3. Соціальна робота з людьми похилого віку			
Соціальна робота з людьми похилого віку в Україні	Опитування, письмове завдання для самостійного опрацювання	3	V
Соціальна робота з людьми похилого віку за кордоном	Опитування, письмове завдання для самостійного опрацювання	3	VI
Новітні підходи до соціальної роботи з людьми похилого віку	Опитування, письмове завдання для самостійного опрацювання	3	VII
Разом за семестр:		25 балів	

КОНТРОЛЬ І ОЦІНКА ЯКОСТІ НАВЧАННЯ

Навчальна дисципліна оцінюється за модульно-рейтинговою системою.

Результати навчальної діяльності студентів оцінюються за 100-бальною шкалою в кожному семестрі окремо.

За результатами поточного, модульного та семестрового контролів виставляється підсумкова оцінка за 100-бальною шкалою, національною шкалою та шкалою ECTS.

Модульний контроль: кількість балів, які необхідні для отримання відповідної оцінки за кожен змістовий модуль упродовж семестру.

Семестровий (підсумковий) контроль: виставлення семестрової оцінки студентам, які опрацювали теоретичні теми, практично засвоїли їх і мають позитивні результати, набрали необхідну кількість балів.

Загальні критерії оцінювання успішності студентів, які отримали за 4-бальною шкалою оцінки «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно», подано в таблиці нижче.

Кожний модуль включає бали за поточну роботу студента на семінарських, практичних, лабораторних заняттях, виконання самостійної роботи, індивідуальну роботу, модульну контрольну роботу.

Виконання модульних контрольних робіт здійснюється в режимі комп'ютерної діагностики або з використанням роздрукованих завдань.

Реферативні дослідження та есе, які виконує студент за визначеною тематикою, обговорюються та захищаються на семінарських заняттях.

Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень студентів

Оцінка	Критерії оцінювання
<i>«відмінно»</i>	Ставиться за повні та міцні знання матеріалу в заданому обсязі, вміння вільно виконувати практичні завдання, передбачені навчальною програмою; за знання основної та додаткової літератури; за вияв креативності в розумінні і творчому використанні набутих знань та умінь.
<i>«добре»</i>	Ставиться за вияв студентом повних, систематичних знань із дисципліни, успішне виконання практичних завдань, засвоєння основної та додаткової літератури, здатність до самостійного поповнення та оновлення знань. Але у відповіді студента наявні незначні помилки.
<i>«задовільно»</i>	Ставиться за вияв знання основного навчального матеріалу в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої фахової діяльності, поверхову обізнаність із основною і додатковою літературою, передбаченою навчальною програмою. Можливі суттєві помилки у виконанні практичних завдань, але студент спроможний усунути їх із допомогою викладача.
<i>«незадовільно»</i>	Виставляється студентові, відповідь якого під час відтворення основного програмового матеріалу поверхова, фрагментарна, що зумовлюється початковими уявленнями про предмет вивчення. Таким чином, оцінка «незадовільно» ставиться студентові, який неспроможний до навчання чи виконання фахової діяльності після закінчення закладу вищої освіти без повторного навчання за програмою відповідної дисципліни.

**Загальна оцінка з навчальної дисципліни:
шкала оцінювання національна та ECTS**

Оцінка за 100-бальною системою		Оцінка за національною шкалою		Оцінка за шкалою ECTS	
		екзамен	залік		
90 – 100	<i>відмінно</i>	5	<i>зараховано</i>	A	<i>відмінно</i>
82 – 89	<i>добре</i>	4		B	<i>добре (дуже добре)</i>
75 – 81	<i>добре</i>	4		C	<i>добре</i>
64 – 74	<i>задовільно</i>	3		D	<i>задовільно</i>
60 – 63	<i>задовільно</i>	3		E	<i>задовільно (достатньо)</i>
35 – 59	<i>незадовільно</i>	2	<i>не зараховано</i>	FX	<i>незадовільно з можливістю повторного складання</i>
1 – 34	<i>незадовільно</i>	2		F	<i>незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни</i>

ПОЛІТИКА (ОЦІНЮВАННЯ) НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ

Політика щодо дедлайнів та перескладання. Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається з дозволу навчальної частини за наявності поважних причин (наприклад, хвороба).

Політика щодо академічної доброчесності. Усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями не більше 30%. Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних пристроїв).

Політика щодо відвідування. Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в онлайн формі за погодженням із керівником курсу.

ПЕРЕВІРЕНО: _____.

(посада, звання)

_____/_____

(підпис)

(прізвище, ініціали)

«__» _____ 2022 року